

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 78.03(477.52)«1946/1970»

Рената Мукменєва

Сумський фаховий коледж мистецтв та культури імені Д.С. Бортнянського
ORCID ID 0000-0002-7675-9756

Наталія Осьмук

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0784-1350
DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/337-346

РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ Й ВИХОВАННЯ В МІСТІ СУМИ В 40-х – 70-х рр. ХХ ст.

Стаття присвячена дослідженню діяльності провідних осередків культурно-музичного життя міста післявоєнного періоду. Акцентовано увагу на освітній, виховній і просвітницькій діяльності філармонії, дитячих музичних шкіл, Палацу піонерів, колективів Вищого артилерійського училища. Схарактеризовано їх виконавчу роботу за напрямками, видами, жанрами музичного мистецтва. Проаналізовано репертуар творчих колективів. Доведено значну роль закладів у музичному вихованні школярів та молоді, у формуванні естетичних смаків й загальної культури дітей і населення засобами музичного мистецтва.

Ключові слова: місто Суми, дитяча музична школа, філармонія, музичні колективи Вищого артилерійського училища, Палац піонерів, освітня, виховна та просвітницька діяльність музичних закладів.

Постановка проблеми. Реформування освіти на основі відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виховання учнів та передача молодому поколінню багатства духовної культури потребує від сучасної української педагогіки звернення до історичних надбань культурного характеру. Особливо важливим це є в контексті формування громадянсько-патріотичних почуттів сучасних дітей та молоді. Як слушно зауважують В. А. Левицька та О. А. Денесюк «Мистецтво сприяє виникненню в молоді поваги до загальнолюдських цінностей, формує національну культуру і патріотизм. Лише мистецтво є рушійною силою у формуванні художнього та культурно-особистісного розвитку, патріотично-громадського самостановлення та духовної самореалізації молоді» (Левицька та Денесюк, 2018).

У справі формування особистості як всебічно розвиненого громадянина й патріота, непересічного значення набуває знання мистецької історії рідного міста, краю. Естетичне захоплення і гордість від діяльності великих композиторів, віртуозних виконавців, відомих професійних і аматорських мистецьких колективів значно посилюють виховний потенціал культурно-історичних, мистецьких подій, які відбувались у певний історичний період у рідному регіоні. Поза тим, варто

розглядати й музичну культуру як складову всебічного розвитку особистості.

Аналіз актуальних досліджень. Відомості щодо музичного життя м. Суми в часи після закінчення Другої світової війни, вкрай обмежені. Так, у збірнику історико-краєзнавчих матеріалів «Суми: нове життя старих вулиць 1917– 1991» подано стислі дані загального характеру й розміщено фотоматеріали про діяльність найбільших на той час культурно-мистецьких організацій: міського парку культури та Палацу культури імені М. В. Фрунзе.

Опис діяльності обласної філармонії, музичних колективів Сумського вищого артилерійського училища ім. М. В. Фрунзе містить видання Г. Локощенка «Музично-театральна культура Сумщини». У ній автор серед загальної інформації і статистичних даних надає надзвичайно цінні відомості щодо проведення концертів видатними майстрами вітчизняного музичного мистецтва і естради, такими як: Н. Обухова (листопад 1939 р.), Д. Ойстрах (січень 1940 р.), О. Петрусенко (жовтень 1940 р.), І. Юр'єва, Л. Чорна (грудень 1939 р.), І. Набатова (лютий 1940 р.). Це є свідченням того, що мешканці міста Суми ще в довоєнний період мали можливість збагачуватися, слухаючи митців світового рівня. Уже на той час філармонія була центром музичного виховання й просвітництва серед містян. Подібна діяльність відбувалась не в кожній концертній організації.

Значний обсяг інформації про роботу міських дитячої і вечірньої музичних шкіл подано в особистому архіві заслуженого працівника культури України, колишнього викладача дитячої музичної школи В. М. Губічевої. Авторка розкриває навчальні, мистецько-просвітницькі, методичні аспекти їх діяльності. Також у матеріалах охарактеризовано завзяту роботу викладачів у нелегкі повоєнні часи.

У книзі В. І. Бочарової – директора Палацу дітей та юнацтва (1957 – 2001 рр.) «Дом окнами в детство» відображено історію Палацу дітей та юнацтва (має таку назву з 18 липня 1991 р.), зафіксовано етапи становлення і розвитку міського будинку піонерів і школярів (з 1936 р.), представлено долі вихованців різних поколінь обласного Палацу піонерів і школярів (1939 – 1950 рр.). У виданні описуються численні події мистецького життя міста, що були сповнені творчістю, життєдайною енергією і любов'ю до дітей. Видання містить педагогічні есе, у яких автор розповідає про педагогів, присвятивших справі самовідданого служіння дітям багато років і залишивших в історії міського будинку піонерів і школярів (з 1950 – 1962 рр.) помітний слід. Найбільш повно праця

розкриває діяльність закладу позашкільної освіти – Палацу піонерів і школярів (з 1962 – 1991 рр.).

Мета статті полягає у визначенні провідних осередків музичної культури міста Суми у 40-х – 70-х рр. ХХ століття, характеристики їх діяльності у справі виховання молодого покоління та формуванні культурного життя міста.

Методи дослідження. Під час написання статті було застосовано серед загальнонаукових методів аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію, які дозволили схарактеризувати загальний процес розвитку музичного життя та роботу окремих міських центрів музичної культури. За допомогою конкретно-наукових методів: історико-ретроспективного та порівняльно-зіставного було розкрито особливості діяльності кожного закладу, визначено внесок окремих персоналій у справу музичного виховання дітей, молоді та дорослого населення міста Суми в означений період.

Виклад основного матеріалу. У повоєнний період центром культурно-мистецького життя міста була Сумська дитяча музична школа, яку десять років поспіль очолював випускник Московської консерваторії Г. І. Орлянський – талановитий організатор, диригент, композитор, автор творів для дітей, збирач і популяризатор музичного фольклору Сумщини. Педагогічний колектив школи складала висококваліфіковані фахівці. Так, одна з найкращих випускниць школи по класу скрипки – А. Л. Желудкова в подальшому стала викладачем у своїй альма матер. Талановитим педагогом була випускниця музпрофшколи (назва закладу в 20-х рр. ХХ ст.) М. Л. Танфелева, яка 33 роки очолювала фортепіанний відділ закладу. Великим авторитетом серед музикантів міста користувалася педагог з великої літери – В. М. Дейнеховська, яка з 1944 по 1972 рік викладала дисципліни сольфеджіо і фортепіано. Ці факти є показовими для розуміння рівня фахової музичної підготовки учнів дитячої музичної школи, які в майбутньому ставали справжніми професіоналами, викладачами музики.

Але в цій музичній школі працювали і викладачі, які отримали фахову підготовку в інших містах чи навіть регіонах. Так, заслужений працівник культури України В. М. Губічева була випускницею музичного училища ім. Л. В. Собінова міста Ярославля. Віддана своїй справі діячка в 50-х рр. ХХ ст. вела уроки музичної літератури і фортепіано, збирала матеріали для майбутнього музею музичної школи, майстерно проводила лекції про життєвий і творчий шлях видатних композиторів. Викладачі відділу духових інструментів К. Є. Ракитянський, Г. Г. Марченко, Ю. П. Бабенко,

користувалися популярністю й попитом серед населення міста. У школі працював симфонічний оркестр під керівництвом досвідченого викладача по класу скрипки І. І. Звонко. Зрозуміло, що музична школа з такими професіоналами могла готувати концертні програми будь-якого рівня, про що свідчать спогади мешканців міста Суми.

Окрім дитячої музичної школи працювала ще й вечірня музична школа. У цих закладах освіти було одне керівництво (директор, завідувач навчальною частиною, секретар). Педагоги й учні шкіл вели активну концертну і просвітницьку діяльність. Постійно проводились лекції-концерти, як у стінах школи, так і за її межами. Кожного року навесні школи виступали перед мешканцями міста зі своїми звітними концертами, які проводились спільно. Вихованці шкіл давали концерти у клубі рафінадного заводу, у міському парку, у піонерських таборах, у обласній філармонії, будівельному технікумі, на виборчих дільницях. Їздили з концертами в колгоспи, навіть возили з собою рояль (Губічева).

Частина учнів музичної школи брала участь у художній самодіяльності Сумського Червонопрапорного артилерійського училища імені М. В. Фрунзе. Хором училища керував Г. І. Орлянський, часто концертмейстерами на концертах були викладачі школи В. М. Дейнеховська, А. Н. Народицька.

Як зазначає В. М. Губічева, у 50-х рр. ХХ ст. вихованці шкіл давали впродовж року від 10 до 30 концертів у загальноосвітніх школах, на агітмайданчиках, у кінотеатрі «Космос», на урочистих зборах, в обласному театрі імені М. Щепкіна, на радіо, у дитячій бібліотеці імені М. Островського, у дитячих садках (Губічева). Поза тим, музична школа брала участь у міських, обласних, республіканських конкурсах учнів музичних шкіл, де її вихованці часто ставали переможцями.

Упродовж 50-х рр. ХХ ст. викладачі дитячої і вечірньої музичних шкіл регулярно їздили до музичних шкіл області для надання методичної допомоги. Звіт школи про музично-просвітницьку діяльність кінця 40-х – початку 50-х рр. ХХ століття засвідчує проведення лекцій, які супроводжувалися концертними номерами:

- «100 років з дня смерті Фредеріка Шопена», лектор Є. Б. Любченко;
- «П.І. Чайковський та його творчість», лектор Г. І. Орлянський;
- «Великий німецький композитор Людвіг ван Бетховен», лектор Г. І. Орлянський;

- «Фортепіанна музика П. І. Чайковського для дітей і молоді», лектор В. М. Губічева (Губічева). Такі лекції проводилися для комсомольського активу області, читачів бібліотеки імені М. Островського, для робітників бібліотек міста.

У філармонії для дітей робітників заводу імені М. В. Фрунзе, на виборчих дільницях проводилися заходи підготовлені викладачем школи В. М. Губічевою: лекція-концерт «100 років з дня народження засновника руської класичної музики М. І. Глінки»; вечір камерної музики; вечір, присвячений ювілею Р. М. Глієра; «Життя і творчість Людвіга Бетховена»; «Як слухати і розуміти музику».

Аналіз діяльності музичних шкіл дає підстави виокремити такі напрями їх діяльності:

- навчальний – учні шкіл оволодівали основами елементарної теорії музики, опанували гру на різних музичних інструментах. Щорічно проходили звітні концерти шкіл, на яких діти демонстрували свої навички і музичні доробки. У школі відбувався звичайний навчальний процес, головною метою якого було – підготувати вихованця, який володіє грою на тому чи іншому музичному інструменті з подальшою можливістю вступу до спеціального музичного закладу освіти;

- мистецько-просвітницький – музичні школи впродовж навчального року проводили активну концертну діяльність по місту Суми і області. Давали велику кількість концертів, до програм яких входили класичні, тогочасні сучасні твори вітчизняних і зарубіжних композиторів. Окрім того, викладачі школи готували цикли лекцій про життя і творчість видатних композиторів-класиків;

- методичний – цей напрям роботи був спрямований на забезпечення музичними посібниками, нотним матеріалом своїх колег з усієї області. Для здійснення цих завдань організовувалися зустрічі-бесіди з обміну досвідом. Таким чином, є підстави стверджувати, що музичні школи (вечірня і денна) вели змістовну, насичену, фахову роботу, яка сприяла підвищенню музично-естетичного виховання, як у учнів, так і мешканців міста Суми і області.

Окрім плідної творчої роботи музичних шкіл міста Суми помітну роль у розвитку професійної й самодіяльної музичної культури регіону в період свого існування відігравав духовий оркестр Сумського вищого артилерійського училища імені М. В. Фрунзе.

Колектив мав різноплановий репертуар: Перша симфонія, П'ятий концерт для фортепіано з оркестром Л. Бетховена, фінал Другої української

симфонії невідомого автора, Вальс-фантазія М. Глінки, Сюїта з балету «Гаяне» А. Хачатуряна, Фантазія на теми Рябініна А. Аренського тощо.

У 1936 році диригентом П. М. Павловим на базі духового оркестру було створено симфонічний оркестр у складі понад 40 чоловік.

У закладі постійно діяв оркестр народних інструментів, значну частину якого складали музиканти духового оркестру. Поміж тим духовий оркестр допомагав у розвитку хорового та становленню оперного жанрів. У березні 1960 року в артилерійському училищі була здійснена постановка опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм» (Локощенко, 1992, с. 54-55).

Підкреслимо таке достатньо рідкісне явище, як поява великих музичних колективів різних жанрів: духового, симфонічного, народного оркестрів, в одному закладі освіти військового спрямування. Ці колективи мали серйозний класичний репертуар, що сприяло культурному збагаченню і підвищенню загального освітнього рівня населення. Поза тим, аналіз репертуару засвідчує, що вище названі музичні колективи мали у своєму складі висококваліфікованих музикантів, оскільки опанувати такого рівня музичний матеріал спроможен лише відповідно фахово підготовлений музичний колектив.

Вагоме значення в музично-просвітницькій та виховній діяльності міста Суми відіграла обласна філармонія. З концертними програмами на її сцені виступали як власні музичні колективи, так і запрошені з інших міст СРСР.

У липні 1946 року була створена хорова капела, яку очолили художній керівник М. К. В'язовський і диригент Ф. І. Медяник. Цей колектив проіснував до квітня 1948 року. На превеликий жаль капела пропрацювала менше двох років. Наразі даних про її діяльність та що стало причиною припинення роботи колективу немає.

Великою культурною подією стало створення в липні 1948 року симфонічного оркестру філармонії, художнім керівником і головним диригентом якого був А. М. Гак. Концертна програма, підготовлена оркестром містила твори відомих авторів вітчизняного і світового мистецтва: П'ята симфонія, Концерти для фортепіано з оркестром П. І. Чайковського, П'ята симфонія Л. Бетховена, Незакінчена симфонія Ф. Шуберта тощо.

У 1949 році в місцевому театрі відбулася постановка драми Ібсена «Пер Гюнт» на музику Е. Гріга. Робота над музичним оформленням була доручена симфонічному оркестру філармонії. Постановка драми стала визначною подією для міста. Місцева преса відреагувала на подію схвальними відгуками (Локощенко, 1992, с. 52).

У подальшому колектив вів активну концертну діяльність, щороку гастролював по області та за її межами. З успіхом проходили концерти оркестру з різними виконавцями: народною артисткою СРСР Н. Шиллер у 1949 році, хорОВОЮ капелою «Трембіта» та іншими колективами. Оркестр мав велике навантаження. Упродовж року він давав по 147 концертів, кількість слухачів досягала 29-30 тисяч чоловік.

Поміж тим колектив мав серйозні проблеми. Культурний рівень населення був недостатнім, оркестр терпів збитки. Не використавши всіх можливостей для кращої організації концертів, адміністрація філармонії на чолі з директором М. І. Костинським поставила питання про ліквідацію колективу. 2 серпня 1955 року симфонічний оркестр припинив своє існування. Його розформування завдало великих втрат музичній культурі не лише Сумській області, а й усієї України, що викликало негативний відгук громадськості (Локощенко, 1992, с. 52).

Важливу роль у музично-естетичному вихованні населення, пропаганді камерної музики відіграв також струнний квартет філармонії, який працював з серпня 1964 року по квітень 1978 року. Репертуар квартету складався з великої кількості творів вітчизняних і зарубіжних авторів: Серед них: квартети В. А. Моцарта, Й. Гайдна, Л. Бетховена, Ц. Франка, Е. Гріга, А. Дворжака, П. Чайковського, О. Бородіна, С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича, І. Шамо, С. Цинцадзе та інших. За 14 років квартет провів 1848 концертів, слухачами яких було понад 200 тисяч чоловік (Локощенко, 1992, с. 53).

Таким чином, у 60 – 70 рр. ХХ ст. філармонія мала вирішальне значення як центр акумулювання музичної культури, проведення й організації концертів у місті Суми й області, до участі в яких запрошувалися майстри світового рівня. Цей заклад став осередком, у якому формувалися інтелігентні, мислячі, з розвинутим художнім смаком особистості.

Активну роботу в різних жанрах музичного і декоративно-прикладного мистецтва, а також гуртків технічної творчості в обласному центрі проводили заклади позашкільної освіти, до числа яких належав Палац піонерів і школярів.

У повоєнний період було поновлено творчу роботу різних колективів обласного Палацу піонерів і школярів (1939 – 1950 рр.): ансамблів сопілкарів, бандуристів під керівництвом Д. В. Андрусенка; оркестру народних інструментів, керівник І. І. Звонко; хору, під керівництвом П. М. Пустильника (Бочарова, 2014, с. 6). Як засвідчує В. І. Бочарова, силами гуртківців Палацу відбулася постановка опери «Гуси-лебеді», здійснила яку А. В. Семенцова.

Втілення в життя такого роду наміру – це сміливий крок, який заслуговує на увагу й повагу. На жаль, свідчень про відгуки щодо цієї постановки немає. Можна припустити, що це стало помітною подією для міста Суми.

17 травня 1959 р. в обласному театрі драми і музичної комедії ім. М. Щепкіна пройшов перший творчий звіт Міського дому піонерів і школярів (з 1950 – 1962 рр. заклад мав саме таку назву), де відбувся прем'єрний показ великого творчого колективу – ансамблю пісні і танцю. Ідейним натхненником і організатором цього колективу була Віра Іванівна Бочарова (директор), яка вклала надзвичайні зусилля у здійснення цього задуму (Бочарова, 2014, с. 17).

У 1970 році Палац піонерів і школярів брав участь у зональному республіканському фестивалі, який проходив у місті Ворошиловграді (зараз Луганськ). Палац представив ансамбль пісні і танцю, до складу якого входили: хор, керівник Н. С. Смірнова; оркестр, керівник І. В. Русак; танцювальний колектив, керівник О. Ф. Матвеева.

Ансамблю пісні і танцю підготував програму, яка включала: музичну сюїту з 7 творів композитора Ю. Чіčkова, пролог – вірш А. Молчанова «Помните», хореографічна композиція «Піонери-герої», літературні композиції «Шкільна країна», «Щасливе дитинство» в супроводі хору, оркестру, хореографії.

На офіційному підведенні висновків поважне журі, до складу якого входили заслужені, народні артисти, оцінило виступ колективу Сумського Палацу піонерів і школярів найвищим балом. Ансамбль був оголошений у числі кращих і отримав Диплом I ступеня. Подібних колективів у всьому колишньому СРСР були одиниці (Бочарова, 2014, с. 38). Потрібно відмітити, що в повоєнний період позашкільні заклади гідно тримали високий рівень у підготовці майбутніх фахівців вищого гатунку.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Проведене дослідження засвідчує, що в період 40-х – 70-х рр. ХХ ст. у місті Суми провідними осередками музичного виховання та культури виступало декілька закладів, зокрема: дитячі музична і музична вечірні школи, симфонічний оркестр і струнний квартет обласної філармонії, колективи духового, симфонічного, народного оркестрів Вищого артилерійського училища, колективи Палацу піонерів: ансамблі сопілкарів, бандуристів, оркестр народних інструментів тощо. Згідно зі спрямуванням у кожному із них здійснювалась активна виховна, концертна, культурно-просвітницька, музично-естетична, навчально-методична робота за участю широкого кола дітей, молоді та досвідчених викладачів-професіоналів.

Послугуючись класифікацією напрямів розвитку музично-естетичного виховання в суспільному житті О. В. Михайличенка (Михайличенко, 2007), можна стверджувати, що тогочасне музичне виховання містян реалізовувалося через освітній, громадсько-просвітницький, композиторсько-виконавський виміри. У цьому контексті потребують подальшого дослідження діяльність аматорських музичних колективів народно-виконавської творчості та фольклорне виконавство, зокрема кобзарське мистецтво.

ЛІТЕРАТУРА

- Бочарова, В. І. (2014). *Дом окнами в детство: художньо-публіцистичне видання*. Суми: Сумський державний університет (Bocharova, V. I. (2014). *House windows to childhood: an artistic and journalistic publication*. Sumy: Sumy State University).
- Губічева, В. М. *Методична робота музичної школи у 40-х – 50-х рр.* [рукописи; з особистого архіву] (Hubicheva, V. M. *Methodological work of the music school in the 40s – 50s* [manuscripts; from personal archive]).
- Левицька, В.А., Денесюк, О.А. (2018). Вплив мистецтва на формування національно-патріотичних почуттів особистості. *Молодий учений*, 12.1 (64.1), 5-8 (Levytska, V.A., Denesiuk, O.A. (2018). Infusion of mystery on the formulation of nationally patriotic sentiments of specialness. *Young Scientist*, 12.1 (64.1), 5-8).
- Локощенко, Г. Д. (1992). *Музично-театральна культура Сумщини: матеріали для уроку на допомогу вчителям музики, літератури, історії та ін.* Суми (Lokoshchenko, H. D. (1992). *Musical and theatrical culture of Sumy region: materials for a lesson to help teachers of music, literature, history, etc.* Sumy).
- Михайличенко, О. В. (2007). *Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.* (автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01). Луганськ (Mikhailichenko, O. V. *Musical and aesthetic vikhovannya of children and young people in Ukraine in the other half of the XIX - on the ear of the XX century* (DSc thesis abstract). Luhansk).
- Суми. *Нове життя старих вулиць 1917–1991: збірник історико-краєзнавчих матеріалів* (2012). Київ: Видавничий дім «Фолігрант» (Sumy. *New life of old streets 1917–1991: a collection of historical and local lore materials* (2012). Kyiv: "Foligrant" Publishing House).

РЕЗЮМЕ

Мукменева Рената. Осьмук Наталья. Развитие музыкальной культуры и воспитания в городе Сумы в 40-х – 70-х гг. XX ст.

Статья посвящена исследованию деятельности основных центров культурно-музыкальной жизни города в послевоенный период. Акцентировано внимание на образовательной, воспитательной и просветительской деятельности филармонии, детских музыкальных школ, Дворца пионеров, музыкальных коллективов Высшего артеллерийского училища. Охарактеризована их исполнительская работа по направлениям, видам, жанрам музыкального искусства. Проанализирован репертуар творческих коллективов. Обоснована значительная роль учреждений в музыкальном воспитании учеников и молодежи, в формировании эстетических вкусов и общей культуры детей и населения средствами музыкального искусства.

Ключевые слова: город Сумы, детская музыкальная школа, филармония, Дворец пионеров, музыкальные коллективы Высшего артиллерийского училища, образовательная, воспитательная и просветительская деятельность музыкальных учреждений.

SUMMARY

Mukmeneva Renata, Osmuk Nataliia. Development of musical culture and education in the city of Sumy in the 40's - 70's of the XX century.

The article is devoted to the research of the activity of the centers of musical culture of the Sumy city in the 40's – 70's of the XX century. The urgency of the topic is due to the fact that in the formation of a comprehensively developed patriot and citizen, his musical education gains importance the knowledge of the musical history of his hometown, region.

It is determined that the leading centers of music education and culture of Sumy in the period under study were several institutions, including: children's music and music evening schools, symphony orchestra and string quartet of the regional philharmonic, brass, symphony, folk orchestras of the Higher Artillery School, Palaces of pioneers, bandura players, orchestra of folk instruments, etc.

The analysis of documents allows to determine the leading areas of activity in each of the institutions, such as: upbringing, concert, cultural-enlightening, musical-aesthetic, educational-methodological work. An important component was the educational work of institutions, which included music education, mastering the basics of music theory, learning to play various musical instruments, participation in concert activities, and had a career guidance. Thanks to the professionalism of teachers-performers in the Sumy city and the region carried out a powerful musical and educational work. The musicians gave a large number of concerts, the programs of which included classical, contemporary works of domestic and foreign composers, gave lectures on the life and work of outstanding classical composers. The methodological work of teachers of music schools and the Palace of Pioneers should be emphasized. It consisted in raising the methodological level of the educational process in music education institutions, which was realized through the exchange of experience, provision of music manuals, musical material, and so on. Thus, it is proved that music institutions and groups conducted meaningful professional work, which helped to increase the level of musical-aesthetic education, both children and adults of the city and region.

Generalization and systematization of materials give grounds to assert that music education of that time in the city of Sumy was realized through educational, public-educational, performing dimensions. The study of the activity of amateur music groups of folk performance, in particular kobza art, deserves further research.

Key words: Sumy city, children's music school, philharmonic society, Palace of Pioneers, orchestra of the Higher Artillery School, educational, upbringing and enlightening activities of music institutions.